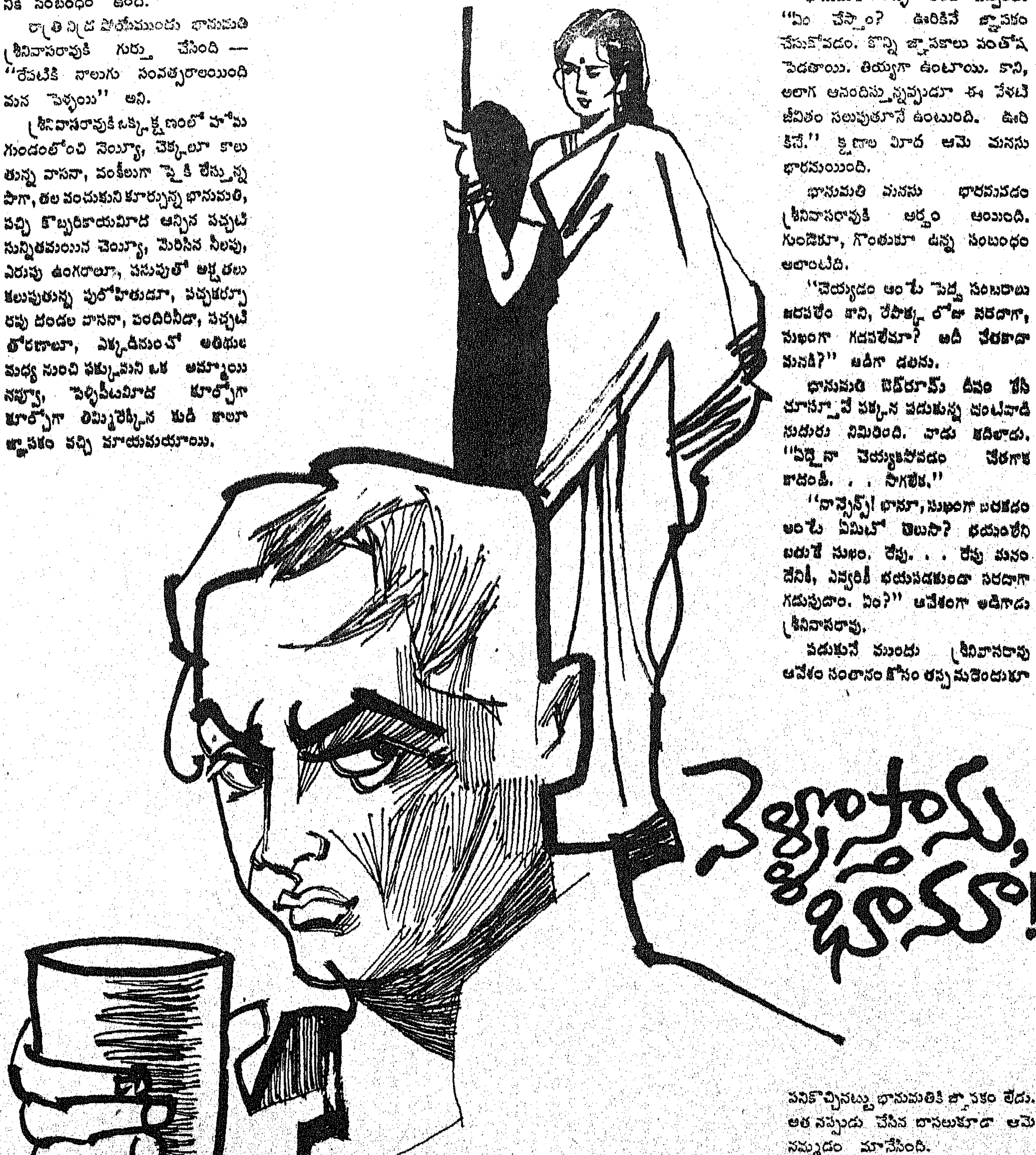

వెళ్ళొస్తాను, భానూ!

నాలుగు సంవత్సరాల క్రితం భానుమతికీ, శ్రీనివాసరావుకీ పెళ్ళయింది. ఇద్దరు పిల్లలు వాళ్ళ కిప్పుడు. పెద్ద వాడికి మూడేళ్ళు, చిన్నవాడికి దాదాపు సంవత్సరం వయసు. దైన్ను దయ తలిస్తే మరి పిల్లలు పుట్టరు.

వివాహంతో మనిషి జీవితానికి సంపూర్ణత సిద్ధిస్తుంది కాని, జీవితంలో సుఖానికి, సమాజపు స్వరూపానికి సంబంధం ఉంది.

రాత్రి నిద్ర పోబోయేముందు భానుమతి శ్రీనివాసరావుకి గుర్తు చేసింది — "రేపటికి నాలుగు సంవత్సరాలయింది మన పెళ్ళయి" అని.

శ్రీనివాసరావుకి ఒక్క క్షణంలో హోమ గుండంలోంచి నెయ్యీ, చెక్కలూ కాలుతున్న వాసనా, వంకీలుగా పైకి లేస్తున్న పొగా, తల వంచుకుని కూర్చున్న భానుమతి, పచ్చి కొబ్బరికాయమీద ఆన్చిన పచ్చటి సున్నితమయిన చెయ్యీ, మెరిసిన సిలవు, ఎరుపు ఉంగరాలూ, పసుపుతో అక్షతలు కలుపుతున్న పురోహితుడూ, పచ్చకర్పూరపు దండల వాసనా, పందిరినీడా, పచ్చటి తోరణాలూ, ఎక్కడినుంచో అతిథుల మధ్య నుంచి పక్కుమని ఒక అమ్మాయి నవ్వూ, పెళ్ళిపీటమీద కూర్చోగా కూర్చోగా తిమ్మిరెక్కిన కుడి కాలూ జ్ఞాపకం వచ్చి మాయమయ్యాయి.

"రేపు ఆదివారంకూడా కలిసొచ్చింది. ఏం చేద్దాం, భానూ?" శ్రీనివాసరావు అడిగాడు.

భానుమతి కళ్ళు తెరిచి నవ్వింది. "ఏం చేస్తాం? ఊరికినే జ్ఞాపకం చేసుకోవడం. కొన్ని జ్ఞాపకాలు సంతోష పెడతాయి. తియ్యగా ఉంటాయి. కాని, అలాగ ఆనందిస్తున్నప్పుడూ ఈ పేటటి జీవితం సలుపుతూనే ఉంటుంది. ఊరికనే." క్షణాల మీద ఆమె మనసు భారమయింది.

భానుమతి మనసు భారమవడం శ్రీనివాసరావుకి అర్థం అయింది. గుండెకూ, గొంతుకూ ఉన్న సంబంధం అలాంటిది.

"చెయ్యడం అంటే పెద్ద సంబరాలు జరపలేం కాని, రేపొక్క రోజు సరదాగా, సుఖంగా గడపలేమూ? అది చేతకాదా మనకి?" అడిగా డతను.

భానుమతి బెడ్‌రూమ్ దీపం తీసి చూస్తూనే పక్కన పడుకున్న చంటివాడి నుదురు నిమిరింది. వాడు కదిలాడు. "ఏదైనా చెయ్యలేకపోవడం చేతగాక కాదండీ. . . పోగలేక."

"నాన్సెన్స్! భానూ, సుఖంగా బతకడం అంటే ఏమిటో తెలుసా? భయంలేని బతుకే సుఖం. రేపు. . . రేపు మనం దేనికీ, ఎవ్వరికీ భయపడకుండా సరదాగా గడుపుదాం. ఏం?" ఆవేశంగా అడిగాడు శ్రీనివాసరావు.

పడుకునే ముందు శ్రీనివాసరావు ఆవేశం సంతానం కోసం తప్ప మరెందుకూ పనికొచ్చినట్టు భానుమతికి జ్ఞాపకం లేదు. అతనప్పుడు చేసిన బాసలుకూడా ఆమె నమ్మడం మానేసింది.

మరునాడు ఉదయం శ్రీనివాసరావు నిద్ర లేచేసరికి భానుమతి తలంటి పోసుకుని తువ్వాలుతో జుత్తు ముడేసుకుని ఉంది. గబగబా స్నానం చేసి తువ్వాలు ఒంటికి చుట్టుకుని, భానుమతి చెయ్యి పట్టుకుని కొట్టుగదిలోకి వెళ్ళాడు. కొట్టు

గదిలో గోడ బీరువాలో చక్కటి దేవుడి విగ్రహం ఉంది.

"నా పక్క నిలబడి దండం పెట్టు" అన్నాడు.

భానుమతి భర్త వైపోసారి చూసి దేవునికి నమస్కరించింది. అక్కడున్న కుంకుమ తీసి బొట్టు పెట్టుకుంది. అతనితో కలిసి బయటి కొచ్చింది. దేవుడున్న గదిలోకంటే బయట వెలుతురుగా ఉంది.

"ఏమని ప్రార్థించావు?" శ్రీనివాసరావు అడిగాడు.

చెప్పనన్నట్టు తల ఊపింది భానుమతి.

"పోనీ, దాచుకో. నేను మాత్రం 'తండ్రీ! నాకు ధైర్యాన్ని ప్రసాదించు' అని కోరుకున్నాను" అన్నాడతను. అతని మనసు నిర్మలంగా, నిర్భయంగా ఉంది. బట్టలు వేసుకుని, కాఫీ తాగి బయటి కొచ్చాడు.

అతను అడుగు పెట్టిన బంగారం కొట్టు ఆ ఉదయం వేళ నిర్విచారంగా ఉంది. ఊబిలాగ ప్రశాంతంగా ఉంది. అద్దాల కేసులో విషకన్య లాగ ఒయ్యారంగా నిలుచున్న సున్నితపు త్రాసు వెనక తెల్లని బట్ట లేసుకున్న షావుకారు తెల్లని దిండుమీద కూర్చుని ఎదురుగా కూర్చున్న పల్లెటూరి దంపతులతో మాటాడుతున్నాడు. శ్రీనివాసరావు మౌనంగా పల్లెటూరి జంట పక్క స్టూలు మీద కూచున్నాడు.

"మరంతకంటే నే నివ్వలేనమ్మీ... ఇవ్వడానికి నా ముక్కుబుడకలో ఏటీ లేదు" అన్నాను షావుకారు, శ్రీనివాసరావుని కళ్ళతో పలకరిస్తూ.

"నాంయున్నాయన. . . మరో పదేసి తీసీసుకో. ఎంత పేణాలు పోలొస్తే గాని ముక్కు నొడిలిసి ఈ బంగారం పిసరు నీ కొట్టు మెట్లెక్కుతాది? రగతఁవే అనుకో ఇది. అమ్ముకున్నందుకు అనుసరం తీరొద్దేటి?" అన్న దా ఇల్లాలు బతిమాలుతూ. ఆవిడ పక్కనున్న నాయుడు మాత్రం మాట్లాడలేదు.

"మరెందుకు తల్లీ, మరో కొట్టుకి వెళ్ళు. . . నే నివ్వలేను. ఒక రూపాయి డబ్బులు మిగుల్తాయని కదా ఈ కొట్టు పెట్టుకుని కూచున్నది?" అని శ్రీనివాసరావు వంక తిరిగి, "మీ కేటి, బాబూ?" అనడిగాడు షావుకారు.

చెపుతానన్నట్టు తల ఊపాడు శ్రీనివాసరావు. వాళ్ళిద్దరూ వెళ్ళిపోయిన తరవాత తనొచ్చిన పని చెపుదామని అతని అభిప్రాయం.

"అలాగనీకు, బాబా. . . పోనీ. . . ఆఖరి మాట పరలోకంయిదేసుకో. . . ఇదుగో ముక్కుబుడక తీసేసుకో. నాను మరి మాటాడ్ను." పల్లెటూరి ఆవిడ బతిమాలింది.

షావుకరు డ్రాయరు సొరుగు తీసి డబ్బు లెక్క పెట్టి ఆవిడ కిచ్చాడు. ఆవిడ ఆత్రంగా లెక్క పెట్టింది. తరవాత మొహం గంటు పెట్టుకుని "నీకు న్యాయం లేదు, నాన్నా. . . ఇంతలాగ బతిమాలించుకుని అందుల మళ్ళీ రూపాయి తగ్గించినావా? అదేస్, బాబూ" అని మొదలు పెట్టి కొరదా వేస్తేగాని ఒప్పుకోలే దావిడ.

డబ్బులన్నీ చేత్తో పట్టుకుంది ఆవిడ. బల్లమీద ముక్కుబుడక తీసి పెదాలకి ఆనించుకుని నిట్టూర్చింది. "వస్తానమ్మ, బాబూ" అని షావుకారుకి చెప్పినప్పుడు ఆమె గొంతు వణికింది. కళ్ళు తడిశాయి. డబ్బులు పట్టుకున్న చేత్తోనే కళ్ళొత్తుకుం దావిడ.

ఆ దృశ్యం శ్రీనివాసరావుని రెచ్చగొట్టింది. 'ఛ. . . దరిద్రగొట్టు సెంటిమెంట్లు. . . భయం. . . భయం. . . కన్నీరు పెట్టించింది. . .' ఆలోచించడానికీ, జాలిపడటానికీ నిరాకరించాడు శ్రీనివాసరావు.

నాయురాలు వెనకే మెట్లు దిగుతున్న నాయుడు ఖాండ్రించి ఉమ్మాడు. జీవితం పట్ల అతని అసహ్యం ఆ శబ్దంలో వ్యక్తం అయింది. శ్రీనివాసరావు షావుకారు వంక చూసి వ్రేలి మన్న ఉంగరం తీసి బల్ల మీద పెట్టాడు.

"ఇచ్చేస్తారా?" షావుకా రడిగాడు.

తల ఊపాడు శ్రీనివాసరావు.

షావుకారు గీటురాయి మీది పాత గీట్లు ఆముదపు గింజ వేసి తుడిచి, శ్రీనివాసరావు ఉంగరం గీటు పెట్టాడు. గీటు పరిశీలించి, మళ్ళీ మరోసారి గీటు పెట్టి, చూసి పెదవి విరిచాడు. తరవాత కాగితం మీద లెఖ్ఖ వేసి శ్రీనివాసరావు వంక చూసి, "బాగా నాసిరకం. . . నేను మాటాడను. ఎంతిమ్మంటారో మీరే చెప్పండి" అన్నాడు.

షావుకారు టక్కరితనమూ, అతని మొహంలో కనిపిస్తున్న కక్కుర్తి గుణమూ చూసి శ్రీనివాసరావు అసహ్యించుకున్నాడు.

"ఎంత చేస్తుందని మీకు తోస్తే అంతే ఇవ్వండి" అన్నాడు నిర్లక్ష్యంగా. ఆ మాటతో ఆశపోతుతనాన్నీ, డబ్బు కోసం యాతననీ అవమానిస్తున్నట్టు అతనికి తోచింది.

షావుకారు ఉంగరం తూచి, మళ్ళీ గీటు పరీక్షించి తరవాత డ్రాయరు సొరుగు తీసి డబ్బు లెఖ్ఖ పెట్టి శ్రీనివాసరావు కిచ్చి అతని మొహంలోకి చూశాడు.

శ్రీనివాసరావు డబ్బులు జేబులో పెట్టుకుని, టైము చూసి షాపుమెట్లు దిగాడు. స్వీటుస్టాలుకు వెళ్ళి మిఠాయి కొన్నాడు.

"ఎక్కణ్ణుంచి?" అనడిగింది భానుమతి, ఇంటికి తిరిగొచ్చిన శ్రీనివాసరావుని.

"టౌన్లోంచి." మిఠాయి పొట్లం విప్పి ముందు భానుమతికీ, తరవాత పిల్లలకీ మిఠాయి పెట్టి, తను కొంచెం నోట్లో వేసుకున్నాడు.

"చెప్పు, భానూ! ఏమిటి ఈ వేళటి ప్రోగ్రామ్?" అనడిగాడు శ్రీనివాసరావు.

తీపి తింటూ భానుమతి తల ఆడించింది. "మీ ఇష్టం."

"సరే. . . నే నేదో చెబుతాన్లే. నీ కిష్టంలేనివి తీసేసి వాటి బదులు మరేదైనా చెప్పచ్చు. అర్ధాంగివి గదా! మధ్యాహ్నం మంచి భోజనం నువ్వే చెయ్యాలి. స్వీటుతో సహా. ఏం? సాయంకాలం పిల్లలతో బీచ్, అక్కణ్ణుంచి అలాగే ఏదైనా హోటల్ కెళ్ళి భోజనం చేసి తిరిగొద్దాం. తరవాత? ఆ తరవాత సెకండ్ షో సినిమా. శాలీ సినిమా ఒకటుంది. పిల్లల్ని మాత్రం పక్కింటి పిన్నిగారి జైల్లో పడేద్దాం. ముందే చెబుతున్నాను— నీసొడు కాకపోతే డమ్ముడు పాలు కలిపి చంటి వెధవతో సహా ఆవిడకి ఇచ్చేయ్. ఏమంటావు?" శ్రీనివాసరావు భానుమతికేసి ప్రశ్నిస్తూ చూశాడు.

కె. ఎన్. వై. పతంజలి

భానుమతి నవ్వింది. "పద్య పిన్నిగారికా ఇబ్బంది! సర్లెండి, చూద్దాం. హోటల్ భోజనం మాత్రం వద్దండీ. తతిమ్మా ప్రోగ్రామ్ అంతా ఉంది. అన్నట్టు డబ్బులండీ. . . డబ్బులో?" భానుమతికి హఠాత్తుగా జ్ఞాపకం వచ్చిన విషయం అది.

జేబులోంచి ఇరవై రూపాయలు తీసి భానుమతికి ఇచ్చాడు శ్రీనివాసరావు. "ఇదీ. మధ్యాహ్నం కావలసినవి, దేనికి? వంట కన్న మాట! తెప్పించు. ఇరవై చాలా?"

"చాల్లెండి."

"నా కేమి టిష్టమో అవి చేసి, నీ కిష్టమయినవికూడా చేసుకో. అదే పోయింది. అమాత్రం స్వతంత్రం ఉండద్దూ భార్యకి? మీకూ, పిల్లలూ— మీ కేమిటి కావాలో చెప్పండిరా. మీ అమ్మ చేసి పెడుతుంది." శ్రీనివాసరావు వంగి కింద కూర్చుని తాళం కప్ప తిన డానికి తీవ్రంగా కృషి చేస్తున్న చంటివాణ్ణి అడిగాడు.

వాడు తండ్రి కేసి తల ఎత్తి చూసి, బోలెడంత నవ్వేసి, రెండు చేతులూ చాపి, "న్న. . .న్న!" అన్నాడు.

గలగలా నవ్వాడు శ్రీనివాసరావు. "చూడే వీడు. కరువు కాలంలో పుట్టేడు కరివెధవ. పొదుపు మొదలెట్టాడు. ముందక్షరం పొదుపు చేసి 'న్న' అని చాలించి నీడు." నవ్వుతూ కొడుకుని ఎత్తుకుని ముద్దులాడాడు.

భానుమతి మెరుస్తున్న కళ్ళతో అపేక్షగా చంటి వాని కేసి చూసి, వాని బుగ్గలు పుణికింది. "క్రరివాడేం, పాపం! వాడికి నాన్న పోలిక మరి. అందుచేత" అన్నది.

"అదృష్టవంతుడు. నాన్న పోలికే అయితే చాలా అందగాడే అయిపోతాడు. లక్కీ ఫెలో!" అన్నాడు శ్రీనివాసరావు. ఆ రోజంతా అతను హుషారుగా ఉన్నాడు. అడపా దడపా పిల్లల్నీ, ఛాన్సు దొరికి నప్పుడల్లా భార్యనీ ముద్దులు పెట్టేసుకున్నాడు.

మధ్యాహ్నం భానుమతి వంట దివ్యంగా ఉంది. సాయంకాలం బీచ్‌లో అల్లరల్లరిగా తిరిగాడు శ్రీనివాసరావు. భానుమతి నవ్వినా, చంటివాడు జడుసుకున్నా లెక్క చెయ్యకుండా శ్రీనివాసరావు ఇసుకలో వెల్లకిలా పడుకుని పాటలు పాడాడు.

రాత్రి తొమ్మిదయిన తరవాత పిల్లల్ని పక్కింటి పిన్నిగారికి అప్ప చెప్పి సినిమాకి వెళ్ళా రిద్దరూ. హాల్లో శ్రీనివాసరావు అల్లరి చేసి ముందు, వెనక ప్రేక్షకుల చేత హెచ్చరించబడ్డాడు.

సినిమానుంచి వచ్చి పక్కింటి నుంచి పిల్లల్ని విడిపించి వాళ్ళకి కృతజ్ఞతల ఫీజు చెల్లించారు.

"బాగుంది గదూ సినిమా?" శ్రీనివాసరావు బట్టలు మార్చుకుని అడిగాడు.

"బాగుంది గాని. . . ఆ సినిమాలో విలన్ ఎన్ని తిట్లు తిన్నాడో మీరూ అన్ని తిట్లు తిన్నారు. అయ్యో! అలాంటి అల్లరెక్కడేనా ఉంటుందిటండీ! పోకిరీ కుర్రాడి లాగ బొత్తిగానా?" భర్తని మందలించి, సీసాలో పాలు కలిపి పిల్లాడికి పట్టి, ఇల్లంతా కులాసాగా ఉందో, లేదో అని వెళ్ళి చూసుకుని తిరిగి వచ్చింది.

"టైమెంతయిందో తెలుసా?" శ్రీనివాసరావు మంచం మీద కూర్చుని అడిగాడు.

"అందుచేతే బజ్జొని నిద్దరపొండి." భానుమతి దుప్పటి సర్ది పెద్ద లైటు ఆర్పి బెడ్‌రూమ్ దీపం వెలిగించింది.

"నిద్రరాడం లేందే!" బెంగగా అన్నాడు శ్రీనివాసరావు.

భానుమతి అటు వేపు నుంచి వచ్చి

మంచం మీద కూర్చుంది. "ఏమిటా, పాపం?"

"మతి పోయి ఉంది. సినిమా వాడు ఎల్లాంటి సీన్లు చూపించాడు?" శ్రీనివాసరావు భానుమతి భుజం మీద చెయ్యి వేశాడు.

"సిగ్గు లేదూ మీకు? పడుకొని నిద్ర పోవడం మానేసి!" భానుమతి భర్తని మందలించి అటు వేపు తిరిగి పడుకుంది.

శ్రీనివాసరావు మారు మాటాడకుండా దిండుమీద వాలాడు. కొన్ని నిమిషాలు మౌనంగా ఉన్నాడు. "భానూ!" నెమ్మదిగా పిలిచాడు.

"ఊఁ." భానుమతి ఒత్తిగిలి అతని వేపు తిరిగింది. బెడ్‌రూమ్ దీపం వెలుగులో ఆమె మోహనంగా ఉంది. కనురెప్పల మీది సోగవెంట్రుకల నీడలు ముక్కు మీద పడుతున్నాయి. రెప్ప వాల్చకుండా తన వేపే చూస్తున్న శ్రీనివాసరావుని చూసి ఆమె చిరునవ్వు నవ్వింది.

చలించిపోయాడు శ్రీనివాసరావు. భానుమతిని దగ్గిరగా తీసుకుని చెంపకు చెంప చేర్చి కళ్ళు మూసుకుని, "భానూ! భానూ!" అని గొణిగాడు.

భానుమతి అతని నుదుటి మీద జుత్తు ఎగ్రదోసి ముద్దు పెట్టుకుంది. "నిద్ర పోండి. గుడ్ నైట్!" అంది తియ్యగా.

కొన్ని క్షణాలు శ్రీనివాసరావు మాటాడలేదు. తరవాత మళ్ళీ హఠాత్తుగా పిలిచాడు: "భానూ!"

"ఊఁ" కొట్టింది భానుమతి.

"ఆర్ ఉయ్ నాట్ హేపీ ఇనవర్ ఓన్ వే?"

భానుమతి కళ్ళలోంచి ఎంతో వెలుతురూ, ప్రేమా ప్రవహించాయి. ఆమె అరచేత్తో మొహం కప్పుకున్నాడు శ్రీనివాసరావు.

భర్త నిద్రపోయిన చాలా సేపటికి కాని భానుమతికి నిద్ర పట్టలేదు. మర్నాడు ఉదయం భానుమతి వేగిరంగా లేచింది. పిల్లలకి తలా, ఒళ్ళూ అయిన తరవాత భర్త కోసం చూసింది. మొహం, స్నానం అయిన శ్రీనివాసరావు ఏదో ఆలోచిస్తూ మంచం మీదే కూర్చుని ఉన్నాడు.

కాఫీ కలిపి తీసుకొచ్చింది భానుమతి.

మౌనంగా కాఫీగ్లాసు తీసుకున్నాడు శ్రీనివాసరావు. అప్పుడతని చేతి వేపు చూసింది భానుమతి. చటుక్కున అడిగింది: "మీ ఉంగరం ఏమయిందండీ? నీళ్ళ గోలెం దగ్గర కాని వదిలేలేదు కదా?"

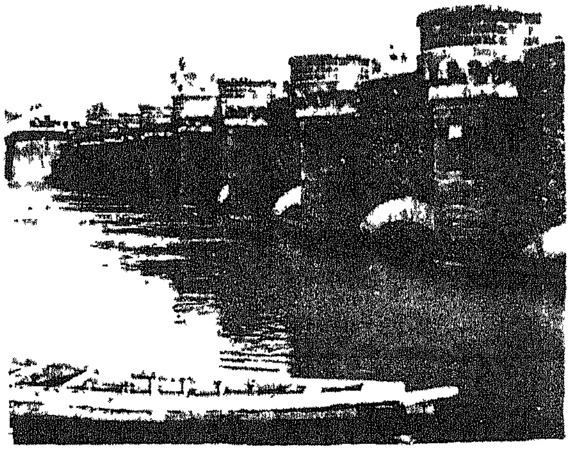

ధవళేశ్వరం ఆనకట్ట — ఫొటో—కె. ఎ. పి. స్వామి (విశాఖపట్నం)

దెబ్బ తిన్నట్టు చూశాడు శ్రీనివాసరావు.

"ఏం, అలా చూస్తున్నారూ? కొంప దీసి పోలేదు కద?" భానుమతి ఆత్రతగా అడిగింది.

శ్రీనివాసరావు ఒక్క గుక్క కాఫీ తాగాడు. వేడికాఫీ గొంతు కాల్చింది. లేదన్నట్టు తల ఊపాడు. మరేమయింది?

"మాటాడరేమండీ?"

మాట్లాడలేదు శ్రీనివాసరావు. భానుమతి గుండెలు గబగబా కొట్టుకున్నాయి. "చెప్పరా?" అనడిగింది.

"ఏమిటి చెప్పడం, భానూ? కాలం కలిసొస్తే మరోటి చేయించుకుందాంలే" అన్నాడు శ్రీనివాసరావు, చేదుగా నవ్వి.

భానుమతికి నిన్న శ్రీనివాసరావు ఖర్చులన్నీ గుర్తొచ్చాయి. అంతకుముందు రాత్రి అతని మాటలూ గుర్తుకొచ్చాయి. పగలంతా పకపకా నవ్వుతూ తిరిగిన వెలుతురంతా, రాత్రయేసరికి ఏమయిపోయిందో తెలిసిన పక్షిపిల్ల లాగా అయిపోయిందావిడ.

"నిన్న ఉదయం టౌన్లో కెళ్ళింది అందుకా? అందుకా?" భానుమతి భయపడుతూనే అడిగింది.

అందుకే అన్నట్టు తల ఊపాడు శ్రీనివాసరావు.

నిన్నటి సంతోషపు పొలన్నీ నేటి ఉదయపు నిజం వల్ల విరిగిపోయాయి.

శ్రీనివాసరావు చూపులన్నీ కాఫీగ్లాసు మీదే ఉంచి కాఫీ తాగాడు. గ్లాసు దగ్గిరవటం వల్ల కళ్ళు నొచ్చాయి. నెమ్మదిగా భానుమతి కేసి చూశాడు.

ఆమె కళ్ళు చెమ్మగా ఉన్నాయి. ఆ చెమ్మలో బెంగల విత్తనాలు మొలకలెత్తి ఎన్ని చీకటి పూలు పూస్తాయో!

తల వంచుకున్నాడు శ్రీనివాసరావు. నడుం వంచి మంచం మీద కూర్చున్నాడు. క్రమంగా అతని చెవులు ఎరుపెక్కాయి. ఒక్క క్షణం కళ్ళు మూసుకుని మళ్ళీ తెరిచాడు. "భానూ! నిన్న ఉంగరం అమ్మడానికి ఒక బంగారం కొట్టుకి వెళ్ళాను. అక్కడొక పల్లెటూరి ఆవిడ కన్నీరు పెట్టుకుంది — ముక్కుబుడక అమ్మేసి. అప్పుడా కన్నీటికి సెంటిమెంటు కారణం అనుకున్నాను. ఆ క్షణాన ఉంగరం అమ్ముతూ నేను కనీసం నిట్టూర్పు దలుచుకోలేదు. కానీ, ఈ ఉదయం...కారణం ఏమీ లేదు గాని... గాలీ వానా వెలిసిన తరవాత కూలిన నగరం చూసి కన్నీరుకట్టలు తెంచుకున్నట్టుంది. నిన్నంతా నన్ను నేను మోసం చేసుకున్నాను, భానూ!"

భానుమతి పెదాలు వణికాయి.

"భానూ! నిన్న భయంలేని బ్రతుకునే సుఖం అన్నాను—గుర్తుందా? కానీ, భయపడకుండా ఎలాగ ఉండగలం, భానూ? ఒక్క పూట భోజనానికీ ఒక్క చిరునవ్వుకీకూడా నెత్తురే అమ్ముకోవలసి వచ్చినప్పుడు భయపడకుండా ఎలాగ ఉండగలం, భానూ? ఇలాగ ... ఈ బ్రతుకిలాగ ఉన్నప్పుడు భయపడవద్దని చెప్పడం, కన్నీరు పెట్టుకోకండెవ్వరూ అని చెప్పడం మోసం. పచ్చి మోసం, భానూ! భానూ! లోకంలో ఎక్కువ మంది బాధల్ని పళ్ళ బిగువున అదిమిపట్టి మౌనంగా బతుకుతున్నారు. పైకి చెప్పుకోవడంలేదు. రేపు ఏమవుతుందిరా, దేవుడా? అని బెంగతో అనుమానమూ ఉలిక్కిపడటం ఎలాంటి బతుకు, భానూ?" శ్రీనివాసరావు నుదుటి మీది నరాలు పొంగాయి.

"సుఖం లేదు, భానూ! హఠాత్తుగా మరీ పెద్ద దెబ్బ తగిలిన వాడికి తిమ్మిరెక్కిపోతుంది. నెత్తురు కారిపోయినా, కోసుకుపోయినా నెప్పి తెలియదు. మన ఇరుకు బతుకు అలాగే మొద్దుబారిపోయాయి కామోసు, భానూ! వాతావరణం బరువుకి అలవాటు పడిపోయిన మనకి ఒక బియ్యపు బస్తాడు బరువు మోస్తున్నామని తెలియదు. అలవాటు పడిపోయాం. అందుచేత పోల్చుకోలేకపోతున్నాం. మన బతుకులూ అంతే, భానూ! దుర్మార్గానికి అలవాటుపడిపోయినట్టుంది మనం. కారణం కోసం చూస్తే ఎవడూ కనిపించడు. కారణం ఏమిటో తెలుసా, భానూ? చట్రం. ఈ చట్రంలోనే ఉంది దుర్మార్గం, దుర్మార్గం." కళ్ళు మూసుకున్నాడు శ్రీనివాసరావు.

అతని కనురెప్పల వెనక సూర్యోదయమో, అస్తమయమో భానుమతికి తెలియలేదు. వెర్రిగా చూస్తూ నిలబడింది.

కొద్ది నిమిషాల తరవాత శ్రీనివాసరావు కళ్ళు తెరిచాడు. ఎర్రబారి పోయాయి కళ్ళు. తెల్లగుడ్డు నిండా గజిబిజిగా నెత్తుటి దారులు. భానుమతి వంక చూడకుండా నడిచి గోలెం దగ్గిరికి వెళ్ళి మొహం తడుపుకున్నాడు. తువ్వాలుతో వత్తుకుని గొంతు సవరించుకుంటూ బట్టలు వేసుకున్నాడు. ఆఫీసు కాగితాలు తీసి తరవాత జేబులు తడుముకున్నాడు. చిల్లర. . . పావలా మిగిలింది. నాలికతో పెదాలు తడుపుకున్నాడు.

"భానూ! నీ దగ్గిరేమయినా డబ్బులున్నాయా?" నెమ్మదిగా అడిగాడు.

భానుమతి భర్త వంక చూసింది. "ఏమిటండీ అలాగ అయిపోయారూ? . . . వెధవ ఉంగరం పోతే పోయింది" అంది.

శ్రీనివాసరావు నవ్వడానికి ప్రయత్నం చేశాడు.

"లేవా?" అడిగాడు.

"ఉన్నాయున్నాయి. నిన్న ఇరవై ఇచ్చేరు కదా? రెండు రూపాయిలు మిగిలేయి. ఉండండుండండి. తెస్తాను. . ."

గబగబా లోనికి వెళ్ళి తెచ్చి ఇచ్చింది.

శ్రీనివాసరావు డబ్బులు జేబులో పెట్టుకున్నాడు. "వెళ్ళొస్తాను, భానూ!"

మధ్యాహ్నం బియ్యం కొంటేగాని పిల్లేదని భర్తకి చెప్పలేకపోయింది భానుమతి. ★